

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenkettődik évfolyam.

II. füzet.

Február 1873.

Előfizetési díj egy évre és azok számára kik az „Országos Erdészeti-egyesületnek“ nem tagjai 8 frt; tagok számára az évi 5 frt alapítványi kamat, vagy érdeji beküldése mellett csak 3 frt.

Szerkesztőség s kiadóhivatal Budapesten, a várban, Fortuna-utca 129. sz. a. II. em Mérsékelt díjért mindennemű hirdetések közöltenek.

Magánuradalmak erdőkezelési intézményeiről. *)

Jelen közleményünkkel egy oly szolgálati utasítást szándékozunk megismertetni, melyet az illető uradalom birtokosa terjedelmes erdőbirtoka kezelése ügyében 1871-ben adott ki.

E lapok mult évi XI. füzetében „Szomoru furesaságok“ czime alatt egy névtelen magánuradalomnak erdésze lett bemutatva a t. közönségnek. Hogy a magánuradalmak nagyobb része azon szaktársak előtt, kiknek nem volt alkalmuk azon körökbe betekinteni, bővebb mértékben legyenek ismerhetők; a „Szomoru furesaságoknak“ még egy felsőbb, és jobban mondva,

*) Midőn ezen egyik illetékes szaktársunktól vett, s tárgyára nézve nálunk még fájdalom, igen is napi kérdésen lévő közleményt kiadjuk, nem csak az ügynek, de magának az illető erdőbirtokosnak is hasznos szolgálatot vélünk tenni az által, hogy figyelmét e czikkel erdészeti kezelésének behatóbb tanulmányozására hívjuk fel. Egyttal t. olvasóinknak emlékezetébe hozni, s erdőbirtokosainknak is figyelmébe kívánjuk ajánlani Wagner K. főmunkatársunk azon jeles értekezését, melyet az Országos Erdészeti-egyesület 1868. évi közgyűlésén a kérdésben forgó tárgyban tartott, s mely az „Erdészeti Lapok“ ugyanazon évi XII. füzetében következő czim alatt jelent meg: „Az erdőgazdaság fölszabadítása: a kezelés és a számvitel önállóvá tétele által.“ Szerk.

szomorítóbb nemét kell közlenem, annál inkább, minthogy ily tárgy a magánuradalmak köréből még nyilvánosságot nem látott, s az alább következő utasítás oly jeles a maga nemében, hogy ezt mint unicumot és egy boldogabb kor által történelmileg használható adatot a szakértő közönség elé kell terjesztenünk. Másrészt azért is, hogy a kincstári- és magánuradalmakban foganatosított reformok összehasonlíthatók legyenek.

„Utasítás a r. l. uradalom összes erdőszemélyzetéhez.

Erdőmester.

1. Az erdészeti az uradalomban külön művelési ágat képezvén, ezen üzlet és testület közvetlen főnökül az erdőmester tekintendő.

2. Az erdőmesteri hivatal teendője, az erdészeti háztartás célszerű vezetése, nemkülönben az erdőfenntartás és megóvás, úgy külső- mint belső sérelmek ellen, mely esetekben a hatóság irányában annak képviselőjére megbízatik.

3. Az erdőmester „a tulajdonképeni erdészeti“-et illetőleg önálló, egyedül nékem alárendelt, egyebekre nézve az uradalmi számtartói (főtiszt) hivatal intézkedéseire magát alkalmazni köteles; semminemű kiadásokba előleges bejelentés esetleg helybenhagyás nélkül nem bocsátkozhatik, mindennemű eladások, bérbeadások, legyenek azok bár az erdőterületen, vagy épen erdei termények, mégis a számtartói hivatal köréhez tartoznak, viszont a számtartói hivatal köteles, azon esetekben, midőn az erdészeti területén haszonbér vagy erdei termények eladását foganatba venné, az erdőmesteri hivataltól a fenforgó tárgyakra írásbeli véleményt előlegesen megszerezni.

4. Az erdőmesternek a fő- és alerdészek, úgy az erdőörök közvetlen alárendelvék, kik is néki engedelmességgel tar-

toznak; az erdőőrökre vonatkozólag azokat önmaga felfogadhatja, vagy szolgálaluktól elmozdithatja.

5. Az erdőmester jogosított 3 napig minden jelentés nélkül eltávozni, ezentul tartozik nállam (a birtokosnál) engedélyt kérni; nemkülönbén alárendeltjeinek indokolt esetekben 8 napig terjedhető szabadságot adhat, magától értetvén, hogy a teendők szakadatlan folyamára, ez időre is kellőleg gondoskodva legyen.

6. Az erdőmesteri hivatal köteleztetik negyedévenként az összes erdőkre, illetőleg azokban teljesített munkálatokról, ugy egyáltalán minden eléfordult esetekről nékem egy terjedelmes és részletes jelentést a főtishti hivatalhoz felterjeszteni.

7. Tartozik az erdőmester arra ügyelni, hogy az alárendelt erdészeti személyzet, a megkivántató és szokásos esküt mindenkör letegye, midőn ilyen az uradalom szolgálatába fölvetetik.

8. Az erdőmester hivatott az erdő- és vadászat tökéletes felügyeletét kifejteni, arról magának meggyőződést szerezni, miként a felügyeleti személyzet, az erdészeti szabály és rendeleteket felfogta-e? és azok szerint jár-e el? észrevett hiányok gyors elintézésére utasittatik.

9. Előforduló erdőkártételekről tartozik a becsüleveget két egyenlő példányban elkészíttetni, és a főtishti hivatalnak a behajtásra vonatkozó intézkedések tétele végett a leggyorsabban beadni.

10. Törvény előtt az erdőtulajdonost képviselni az erdőmester van hivatva, lényegesebb esetekben együttesen az uradalmi számtartóval, sőt szükséghez képest az uradalmi ügyvéd is meghivandó, csekélyebb jelentőségű esetekben azonban jogosított az erdőmester magát alárendeltjeivel is képviseltetni.

11. Minden fő- és alerdészt hivatalába bevezetni az erdőmester teendője, az átadási okmány 4 példányban lészen kiállí-

tandó, melynek egy példánya a főtiszti, egy az erdőmesteri hivatalnak, egy az átvevő, és egy az átadónak léssen kézbesítendő.

12. A mi az erdőmesteri hivatal írásbeli módozatát illeti, annak mikénti szerkesztése az erdőmesterre ruháztatik, azonban kívánatos, miként az árvai uradalomban vezetett erdő számadási mintázatok irányadóul szolgáljanak; ilyen elkészülvén helybenhagyás végett hozzám (a birtokoshoz), a számtartói hivatalnak felterjesztessék.

13. Az erdészeti anyagokról számadást vezetni az erdőmester és főerdészek teendője lévén, mindennemű kiadások és bevételek helybenhagyására az erdőmester ellenjegyzése megkivántatik, azonban a számadásokhoz csatolandó okmányok utalványozására az uradalmi kormányzati főtiszt bizatik meg.

14. Jogositott az erdőmester az erdőszemélyzetnek, szükség- és belátásához képest különféle rendeleteket kibocsátani, azonban megkivántatik, hogy ily rendeletek másod példányban a főtiszti hivattal közöltessenek.

15. Különösen utasittatik az erdőmester az erdők határai pontos felügyeletére, a határdombok időközönti megújítására, a hol ilyenek nem léteznek azok felállítására, egyáltalán, a hol kivántatik személyesen megjelenni és az ügyet elintézni köteles.

16. Miután az urbarialis viszonyok még az uradalom nagyobb részében rendezetlenek, így gyakran az urbéresek elavult házaik építéseért hozzám fáért folyamodnak, ily folyamodásokra a számtartó felhívására jelentés teendő és csak az ő utalványozása után lehet a fát kiadni; ugyanez áll a kegyadományokra nézve is, mely főtiszttem által nevemben leszen elintézendő és kiutalványozandó.

17. Jogositott az erdőmester az uradalmi számtartóval egyetértve téli időben vadászatokat rendezni, a midőn a költségek az uradalom terhére felszámíthatók.

F ő e r d é s z .

18. Minden főerdész egy meghatározott területet, az erdőmester ellenőrzése mellett kezel; és az ottani erdész- és ügyelő személyzet közvetlen alárendeltetik.

19. A főerdész az erdőmester által hivatalába bevezetetik, és számadása alá vesz minden a kerületében előforduló erdészeti anyag, vagy leltári szereket.

20. A főerdész az erdőmester közvetlen alárendeltje, és tartozik annak hivatalos rendeleteit pontosan teljesíteni. Köteles továbbá az uradalmi számtartó hivatalos rendeleteit is közvetlen teljesíteni, ez esetben azonban az erdőmestert egyidejűleg vagy a teljesítés után azonnal értesíteni tartozik.

21. Ha a főerdésznek előjárói által oly rendelet adatnék ki, melyet ő az uradalom érdekében ellenkezőnek talál, vagy károsnak, úgy jogosított hivatalos tisztelettel erre figyelmet emelni, és ha ekként ezután is utasítatnék, akkor szabadságába leendő saját belátása szerint intézkedni, ily esetekben azonban utólagosan előttem lesznek elintézendők.

22. A főerdész alárendeltjeiért a kiadott rendeletei végrehajtásában felelős, ugyszinté a mulasztásokért, melyek felügyelete hiányossága miatt történének, vagy ha ilyeneket azonnal szigorúan nem vizsgálna, vagy feljeleníteni elmulasztaná.

23. A főerdész állásával nem egyező mellékfoglalatosság, avagy egyéb erdők felügyeleti átvétele, csak különös engedéllyel történhet.

24. A főerdész, szükséghez képest azon esetben, ha a teendők megengedik és egy megbízható ügyelőt kellő utasítással hátrahagyni képes, szabadságában áll 3 napig távozni; hosszabb időre azonban tartozik az erdőmestertől szabadságot kérni.

25. A főerdész teendője az erdő ügyeletére rendelt személyzetet vezetni és ellenőrizni, nemkülönbén abban személyesen is résztvenni.

26. A főerdész hivatalos körútjában szóbeli rendeleteket adhat az erdész vagy ügyelőknek, így áll amazok jelentésére nézve is; nemkülönbben az erdészt magához is rendelheti, de nem bizonyos meghatározott napokban.

27. Az erdőkezelés és mikénti művelésre nézve a főerdész egy külön utasítással fog az erdőmesteri hivataltól elláttatni, melyhez magát tartani köteles.

28. A főerdész — esetleg az erdész által — tartozik a munkás erőről gondoskodni, azok napidiját a vidék gyakorlatahoz megállapítani, ugyan a napszamosok feljegyzése megbízható ügyelő által is történhet, azonban a napszám fizetési lajstromot a főerdész tartozik elkészíteni, az erdőmester által aláíratni, és mint ilyent a számtartói hivatalnál kifizetésre felterjeszteni.

29. A főerdészeknek kerületeikben vadászni megengedtetik, azonban hajtóvadászokat rendezni csak rendeletre szabad. Elváratik a főerdészektől, miként a vadászatot mérsékelve fogják üzni, és pedig a fennálló vagy létesítendő vadászati szabályokat szigoruan megtartandják.

30. A főerdész semminemű pénzbevételre külön megbízás nélkül nincs jogosítva; eladott erdészeti tárgyakat csak az esetben adhatja ki, ha az illető a számtartói hivataltól a kifizetés iránt igazolvánnyal elláttatott.

31. A főerdész tartozik a kerületében előforduló épületekre felügyelni, a hasznobérek behajtásában közvetítőül szolgálni, egyáltalán, ha kivántatik, az uradalom érdekét teljesen képviselni, tartozzék az az erdészethez vagy nem.

32. A főerdész tartozik a kerületében előforduló eseteket, aszerint a mint az erdészet vagy gazdaszat ágazatához tartoznék, az illető hivatalfőnököknek bejelenteni.

Végül tartozik örködni az erdők határai épségben fentartására, a mint is évente kétszer, tavasszal és ősszel, a határ-

vonalat személyesen bejárni, elmulaszthatlan kötelességévé tétetik.

E r d é s z.

33. Az erdészek rendeltetése az erdők és vadászat pontos vigyázata ugy segítségül szolgálni az erdőüzletnél.

34. Az erdész a főerdésznek közvetlen alárendeltetvén, tartozik annak rendeleteit pontosan teljesíteni; nemkülönbön közvetlenül rendelkezik az erdőmester is, azonban a főerdész egyidejű, vagy teljesítés után azonnali bejelentésével, ezen viszony áll fenn az uradalmi főtisztet illetőleg is.

35. Az erdészhez intézett rendeletek leginkább szóval történnek, azonban történhet írásbelileg, ép így a jelentések, mégis köteleztetik az erdész hetenkint a főerdészszel találkozni. Más hivatalokkal érintkezni az erdészek nincsenek hivatta.

36. Azon esetben, midőn az erdész a hozzá kibocsátott rendeletet az uradalomra károsnak találja, ebbeli véleményét a főerdésznek feljeleníti, az esetre, ha ujjolag is utasíttatnék, jogosított az erdőmesteri hivatalt haladéktalanul megkeresni.

37. Az erdész engedély nélkül 24 órára távozhat, a főerdész 3 napi szabadságot adhat, azonban elváratik az erdészektől, miként rendkívül szorgos munkaidőben ezen szabadságot csak kivételesen élvezzék.

38. Az erdész tartozik az uradalmi épületekre felvigyázni, azokon önkényüleg semmi változást tenni nem szabad.

39. Különös teendője az erdésznek az erdőkre felvigyázni, azokat minden károktól megóvni törekedni, mindennemű kártételeket, történjenek azok akár emberek, állatok vagy elemek által, azonnal feljeleníteni; az erdész törekedjék minden kárt még kezdetben eltávolítani, gyanus egyéneket az erdőből kiutasítani, különösen ügyeljen a határdombok és vonalak ép fenntartására.

40. Köteles az erdész minden kártételt egy erre fordított könyvbe feljegyezni és felbecsülni, a kárt is bejegyezni lelkiismeretesen, és az illetőt a szerint a főerdésznek feljelenteni.

41. Miután az erdész nem csak az erdőre, de a vadra is felvigyázni tartozik, megengedtetik neki a vadászat, azonban köteles a fenálló szabályokat figyelembe tartani, és az elejtett vadat, melyért lövőpénzben részesül, az uraság konyhájára beszolgáltatni.

42. Az erdész köteles a főerdész felszólítására az erdőműveleteknél segítségül lenni, a reá bízott ügyeket pontosan végrehajtani, és a napszamosokra felvigyázni.

Nincs azonban néki megengedve, utasítás nélkül bármely erdőgazdászati munkálatot kezdeni, avagy a főerdész rendeletétől eltérni.

Kelt 1871-ben. "

Hogy az előadott utasítás az eredetinek hű másolatja, az utasításban oly gyakran emlegetett főtisztre, K. Gy. urra, az utasításnak mesterére, hivatkozom, ki valószínűleg nem fog késni az erdészterén, ezen mű által szerzett babért magának vallani.

A bemutatott utasításnak figyelemmel történt átolvasása után meg kell győződünk arról, hogy itt azon elkopott téves vélemény van képviselve, mely állítja: „Ha erdőt akarunk kezelni, nem szükséges, hogy erdészek legyünk“.*)

Jelenleg, midőn már az erdőkezelést illető vélemények igen érthetővé és könnyen felfoghatóvá fejlődtek, s a birtokosok egyik része önvallott káron szerezte meg magának azon meggyőződést, hogy az erdőkezelés másban is nem csak a fatevésztésben keresendő, úgy hangzik a fentidézett mondat, mint:

*) Avagy: kössük meg jól az erdőmester kezét, hogy az ne foganatosíthassa azt a mi jó!

„Egy hadtestnek vezérlésére nem szükségeltetik katona, vagy pedig egy gépgyár vezetésével a suszterinas is megbizható.“ De még azt is lehet a fentidézett utasításból következtetni, hogy erdőkezelő lehet jogász, mezőgazda, bányász, még tán theologus is, csak erdésznek nem szükség lenni.

Annál feltűnőbb ezen viszás állapot az utasításban említett uradalomban, hol is a mezőgazdaság az erdőbirtokhoz képest számításba sem vehető, mert a mezőgazdasági terület körülbelől 600, az erdőgazdaságé ellenben 44.000 kataszteri holdra terjed.

Az erdőgazdaság az uradalomnak bőségszaruja, kimeríthetlen forrása, melyből aránylag legnagyobb jövedelmét meríti, miután az egész tiszta jövedelemből körülbelől 1⁰/₀ esik csak a mezőgazdaságra és 99⁰/₀ az erdőszetre.

Tekintve azt, hogy a vasutak által az erdőgazdaságnak nagy üzleti piacza nyílt meg, s ez által az erdei terményeknek beese is az előbbeninél jóval növekedett, az erdőszethez irányzott követelmények tetemesen gyarapodtak; míg egyidejűleg, a fokozottabb szakértelmet igénylő viszonyok kiválmával ellenkezőleg, az erdőkezelésre képtelen uradalmi dirigens főtiszték, kormányzói főtiszték, dirigens számtartók és tisztartók főnökségi és kezelési tehetségük épen csökkent, mely állítást az előadott utasításnak 3 pontja kellő mértékben támogatja.

Tanácsos lenne, ha az ezen osztályhoz tartozó urak elégtelenségök érzetében az erdőtiszteknek nagyobb hatáskört engednének. Erre nézve azonban csak kiváló jellemek vannak azon jó tulajdonsággal felruházva, hogy azon hatalomról, melynek megfelelni nem képesek, önként lemondjanak.

A közönséges emberek azonban, azon mindennapi mindentudók, kik ama tetszetes önhitségben élnek, hogy mindenhez szakértői ismerettel értenek, s kiknek sorából a dirigens szám-

tartók régi szokás szerint soroztatnak, oly ügyekben, melyekben legkevésbé sem érzik magukat otthonosnak, a legérzékenyebbek s legféltékenyebbek, és épen abban a perczen kedvelnek meg leginkább valamely hatáskört, melyben az tőlük épen célszerüségi okokból lenne elvonandó.

Ezek a pseudo erdőkezelők élve azon megnyugtató hitben, hogy ők az összes tudományok szabadalmazott árendásai, nem igen hajlandók még a régi világból eredő és az erdőbirtokra kiterjesztett befolyásukról lemondani.

Vagy tán Fehérmegye sárrétjén lehet oly behatólag az erdőkezelést tanulmányozni, hogy az iroda szűk ablakjai mellett kandikáló gazdasági irnokból okszerű erdőbirtokkezelő is válhatnék?

Ha ez nem áll — a miben senki Tamás nem lehet — akkor be kellene látni a dirigens számtartó uraknak, miszerint az észszerű birtokkezelésnél szükséges, hogy a mező- és erdőgazdaszat kezelése egymástól függetlenül intéztetve, csak oly érintkezésbe hozassék, a mennyire a minél előnyösebb jövedelmeztetés szempontjából, egy célra törekvő különböző üzleti ágaknak természete ezt megengedi, vagy kívánja, s hogy másfelől a munkálkodásban való sikeres versenyre buzdittassék mindenik; az egyik üzleti ág a másiknak rovására ne fejlődjék, vagy amannak épen oly hátrányokat ne okozzon, melyek az ennek részére elért előnyöket jóval felülmulják, és viszont, hogy a mezőgazda ne bizassék meg az erdőműveléssel, az erdész ellenben a szántással.

Itt tárgyalt uradalmunknál a mezőgazdaság áll a birtok élén, s mi lehetett birtokosaink hiányos erdészeti ügyismeretéből folyólag természetesebben következhető, mint az, hogy a dirigens számtartó ur bölcselkedő belátásával a 600 holdnyi mezőgazdasági birtok a 44.000 holdnyi erdészetet háttérbe szorítsa.

Ily esetek fejtik meg azt, hogy erdeink nagy része félszeg kezelés terhe és káros következményei alatt nyög, mindannak daczára, hogy az erdőnek értéke napról-napra szembeötlőbben emelkedik és az erdőterményeknek ára fokonyként növekedik.

Ebből magyarázható, hogy az erdészet igen sok helyt csak mint segédgazdaság, s a mezőgazdaságnak kiegészítő része tekintetik, s épen ezért az erdőnek a mezőgazdasággal való szoros összeköttetésénél fogva becse nagy mértékben szállittatik le.

A mi máskép nem is lehet, mert a dirigens számtartó urnak látköre sokkal kisebb, mintsem a felmerülő erdészeti viszonyoknak horderejét felfogni és önönmagával elhithetni birná, hogy az okszerű erdőkezelés önálló tudományt, alapos tapasztalatokat és független gazdálkodási tevékenységet igényel.

A fennebb közölt erdészeti utasítással a dirigens főtiszt ur kétségkivül azt akarta bebizonyítani, hogy a főerdészek és erdőmesterek, kik nem viselnek dirigens számtartói czimet, az erdőkezelésre nem eléggé képesítetttek? Ezzel ugyan czélt ért a birtokos ur előtt, de hogy a birtokos erdőgazdasága elérje-e rendeltetési czélját, az más kérdés; hiszen ki ne tudná, hogy az ilyenü utasítás hátrányos a szolgálati buzgalomra, s ez által a hivatali tevékenységnek sikerére, s hogy az erdészeti személyzet ugyszólva tétlenségre kárhoytatva, kénytelen azt tenni a mit neki az ugynevezett dirigens számtartó megparancsol, és óvakodik olyan valamit tervezetbe hozni, a mit ő jónak és czélszerűnek tart, mert az oly helyes eljárást — mely az illető erdészt ura előtt kitüntetné — a dirigens számtartók magukénak vallják, a nélkül, hogy az erdésznek alkalom nyilnók az ellenkezőnek bebizonyithatására; a káros intézkedések ellenben, ha ezek mindjárt a dirigens számtartó hibás eljárásának kifolyásai is az erdészeti személyzetet sujtják. Miből aztán módjában van a pseudo erdőkezelőnek holló minőségben pávatollakba burkolözva kenyeres ura előtt megjelenni.

Mig tehát oly kormányzói főtisztek vagy dirigens szám-tartók intézik a magánuradalmak erdőgazdászátát, kik nem képesek felfogni az „erdészeti háztartás“ rendeltetését, s annak horderejét, mig erdők sorsa felett döntenek oly tisztartók, kiknek összes erdészeti tudományuk saját nyilatkozatuk szerint csak ennyiből áll: „Ha erdő, azt le kell vágni, tilalom alá venni, és az megnő ismét magától“, addig még gondolnunk sem szabad arra, hogy a magánuradalmak valamennyi erdésze mint szakember bizonyuljon be; mert az oly uradalmakba és az oly főtisztek mellé csöszök is elégségesek, a mint a szomorú furcsaságok írója, igen helyesen megjegyzi.

Vajha már eljönne ideje annak, hogy erdőbirtokosaink ne csak melegen beszéljenek az erdőkről, de behatóbban gondolkozzanak azok gazdaságának fontosságáról, s átlássák, hogy erdeik ügyét ugy a gazdasági, mint az üzleti viszonyok igényeinek legmegfelelőbbben csak alapos szakképzettségű erdészek intézhetik. —/.

Feladásoknál használható árverés és szerződési feltételek tervezete.

(Folyt. és vége.)

8. A fáknak vállalkozó számára való kijelölése az erdőben az erdőhivatal részéről az időre nézve a kijelölés előtt legalább nyolcz nappal vevény mellett értesített vállalkozó, vagy ennek megbizottja jelenlétében és a vállalkozó által fizetendő munkások segítségével az illető erdőtiszt által történik. Ha vállalkozó vagy megbizottja a kijelöléshez meg nem jelenne, akkor a kijelölést az illető erdőtiszt önállólag s a vállalkozó költségére fogja véghezvinni, s annak megtörténtéről vállalkozót

a kijelölési és költségjegyzék közlése mellett értesíteni. Az így megejtett kijelölés ellen vállalkozó semmi szin alatt sem tehet kifogást.

A kijelölés abban áll, hogy az illető fának megfaragott tövére a pagony bélyege reá üttetik.

Vállalkozónak csak bélyegzett törzseket szabad ledöntetni.

A döntésnél megsértett fákat vállalkozó mint épeket tartozik átvenni.

A döntésnél nem engedtetik meg, a hegyfelőli oldalon mérve, magasabb tuskót hagyni, mint a mily átmérővel az illető törzs bir. A magasabbra hagyott tuskó kétszeres köbirtalmának értékét tartozik vállalkozó megfizetni.

Minden törzsert, mely bélyeg nélkül, s így engedély ellen döntetett le, köteles vállalkozó annak kétszeres értékét megfizetni.

9. A fának a 4. pontban említett köbözése és átadása, vagy az erdőben vagy pedig a rakhelyeken történik. Ha az átadás az erdőben eszközöztetik, akkor, miután a kijelölt épületi és műszerfának alkalmas törzsek ledöntettek, lehántattak s a 4. pont értelmében meghosztoltattak, illetőleg rönkökre osztattak, minden egyes darab, még pedig külön a szálfá és külön a rönkö az erdész által, miután a darab vastagabb végének homloklapjára ennek méretei ráíratnak, köböztetik s az erdőhivatal által megfelelő próbamérések mellett az ellenőrző bélyeggel elláttatik, az azokról készített kimutatás s egyszersmind számla vállalkozónak kézbesittetik.

Ha az átadás a rakhelyen történik, az erdész a ledöntött és meghosztolt darabok mindegyikét az erdőben a távolsági osztályok szerint különböző pagonybélyeggel látja el s a darabok számát pontosan feljegyzzi, minek megtörténte után a szálfák a megjelölt határidőig a kijelölt rakhelyekre, a rönkök pedig az illető fűrészekhez szállíthatók. Ezen kiszállított szálfák

és rönkök megméretvén, miután a darabok homloklapjára ezek méretei ráirattak, köböztetnek, az erdőhivatal által megfelelő próbamérések mellett az ellenőrző bélyeggel eláttatnak. Az így átadandó anyagokról készített kimutatás s egyszersmind számla vállalkozónak kézbesítettik.

A köbözésnél minden gömbölyű darab fának átmérője annak tényleges középpontján az átlaló által való egyszeri méréssel vétetik fel; ennél a fél hüvelyk és ezen felül való tört rész egész hüvelyknek számítatik, míg ellenben a fél hüvelyken alul való törtrész nem vétetik számításba.

10. Vállalkozó köteles a neki szerződészerűleg átadott fát a 4-ik pont értelmében a vágásra következő év ápril havának 15-ik napjáig az erdőből kiszállíttatni.

Ha ez természetbeli akadályok folytán lehetetlenné válnék, akkor a besztérczebányai jószágigazgatóság, ha a lehetetlenségről meggyőződött, a fa kivételére egy további megfelelő, de egy évet soha meg nem haladható határidőt enged. Az ápril 15. után minden évben, vagy az engedett határidőn túl az erdőn található fa, a kincstár tulajdonába megy át s azzal ez szabádon rendelkezik.

Vállalkozó azonban mindamellett is köteles ezen fát a 7-ik pontban meghatározott árak szerint köblábankénti három (3) krajczár leszámítása mellett megfizetni.

11. Vállalkozó köteles ezen a 9-ik pont értelmében neki átadott fatömegek után járó és a 7-ik pontban megjelölt árak szerint számított összeget azon esetben, ha az átadás az erdőn történik a kiszállítás előtt, a rakhelyeken való átadás esetén pedig, még mielőtt a fának letutajozásához vagy feldolgozásához fogott volna, de mindkét esetben legkésőbb a fa kijelölésére közvetlenül következő év október havának első napjáig az erdőhivatal pénztárába lefizetni; semmi szin alatt sem lévén megengedve, hogy vállalkozó az egyes pagonyokból letu-

tajozzon, vagy ott felfürészseljen egy darabot is, mielőtt az egész, neki a megelőző évben az illető pagonyban kijelölt, fatömeg árát le nem fizette.

12. Ha vállalkozó a 8-ik pont szerint számára kijelölt fát a nélkül, hogy határidő-hosszabbítást nyert volna a kijelölésre következő év április havának 15-kéig épen le sem döntné, akkor a kijelölt törzsek köbtartalma tövön az erdőhivatal által megbecsültetik s ennek eredménye a vállalkozóval közöltetik, ki a járandó pénzüsszeget a 10-ik pont értelmében minden kifogás nélkül az illető erdőpénztárba lefizetni köteles.

13. Az átadott fáknak számára, mérésére és köbözésére, szóval a faátadás szabályszerű kezelésére vonatkozó ellenőrzési intézkedéseket a besztérczebányai kir. jószágigazgatóság igazgatási uton fogja kiadni, jogában állván a vállalkozó által átvett és bárhol fekvő fákat bármikor utánméréni. Vállalkozó tutajait a Garamon csak az illető erdőtiszt által kiállított igazolójegy mellett szállithatja. Igazolójegy nélkül a gátakon egy tutaj sem bocsáttatik át, jogában levén a kincstárnak ily tutajokat lefoglalni s azzal tetszése szerint rendelkezni.

14. A fának szállítására szolgáló, jelenleg meglévő, vagy a kincstár által jövőben építendő főutak fõntartásához vállalkozó és a kincstár, az általuk azokon szállított fatömegek arányában járulandnak, míg a vágásokba vezető mellékutakat, az erdőhivatal által kijelölendő irányban, egyedül vállalkozó saját költségén készítetteti. Annak meghatározása, hogy mely utak tekintendők fő-, és melyek mellékutaknak, a besztérczebányai kir. jószágigazgatóság hatáskörében áll.

15. Meg nem engedtetik, hogy vállalkozó az erdõn zsin-delyt, vagy más faragott vagy hasított árut készíttessen.

A fának vágása, valamint kifuvározása alkalmával az erdõben levõ csemeték kimélendõk.

A fuvarosok marháinak szabadon bocsátása és legeltetése tilos.

16. Az igazgatóság határozott írásbeli engedélye nélkül nem szabad vállalkozónak oly községek munka- és fuvarerejét igénybe venni, melyek az igazgatóság kerületéhez tartoznak, valamint ezen kívül azon munka- és fuvarerőt sem, mely bármilyen kincstári keresetből él. Ezen engedély azonban nem tagadható meg azon munkaerőre nézve, melyre a kincstárnak nincsen szüksége.

17. A kincstár kész az illető pagonyokban lévő fűrészzeit vállalkozónak külön szerződés alapján átadni, valamint vállalkozónak megengedni, hogy kincstári területen, a kincstár által kijelölendő helyen és ezáltal jóváhagyott terv szerint vállalkozó saját költségén fűrészműveket építhessen. Ezen építéshez szükséges faanyag vállalkozónak tövön az erdőn ingyen fog kiszolgáltatni, s ennek fejében az épület a szerződés leteltével vagy szerződésszegés esetén minden megtérítés nélkül a kincstár tulajdonába fog átmenni. A géprészeket a kincstár, ha érdekében lenne, a szerződési idő leteltekor vagy szerződésszegés esetében bíróilag megállapított becsértékben átveheti; ellenkezőleg köteles leendő vállalkozó azokat az eziránt külön kötendő szerződésben kikötött idő alatt az épületből eltávolíttatni.

18. Vállalkozó köteles a kincstártól bérbéveendő, vagy saját fűrészlein készített fűrészáruból, úgy a kincstárnak, mint a jogosultaknak és a megyében fekvő közhatóságoknak ebbeli szükségletét a 7-ik pont alatt kikötött árak megtérítése mellett fődözni.

19. A megfelelő értékösszeg lefizetése mellett átadott, és ezen tény folytán jelen szerződés szerint teljesítendő teljesítése után s az ugyanebben megállapított szabályok megtartása mellett a vállalkozó kizárólagos tulajdonát képező anyagokra vonatkozólag a kincstárnak minden felelőssége megszűnik és

az azokban eső minden kár és veszteség egyedül vállalkozót terheli; mindazonáltal a felelősséggel egybekötött védelemre való minden kötelezettség nélkül a kincstár védszemélyzete a további felvigyázatban segédkezet nyújtand.

20. Vállalkozó jót áll és szoros kötelezettségének ismeri az általa vagy felügyelői, fuvarosai, munkásai s egyéb megbizottjai által a kincstár javaiban okozott mindennemű károkért teljes kártérítést nyújtani; a beszerzebányai k. jószágigazgatóság által kipuhatolt kártérítési összegekről szóló kimutatást elismeri vállalkozó teljes próbát nyújtó hiteles okiratnak, és kötelezi magát a felszólítás napjától számítandó hat hét alatt a kártérítési összeget az illető erdőpénztárba befizetni; mit ha nem tenne, jogositva leend a kincstár azt a minden egyes esetre ezennel megállapított ötven forint (50 frt) vinculummal együtt a vállalkozótól sommás per útján, akárhol található vagyonyából behajtani.

A kincstár tulajdonának minden megkárosítója a fennálló törvényekben megszabott bünfenyítő eljárás alá is esik.

21. Elemi csapások vagy balesetek által netalán szenvedett károkért, vállalkozó semmi szin alatt nem tarthat igényt a kincstár részéről nyújtandó kártérítésre.

22. Ha vállalkozó a szerződés tartama alatt elhalna, akkor e vállalat törvényes örököseire egyetemleges kötelezettséggel megy át. A kincstárnak azonban jogában áll, ha érdekeit veszélyeztetve lenni vélné a szerződést felmondani; és pedig ha a haláleset az év első felében történnék, akkor a felmondás ugyanazon év június végéig, ha pedig az év második felében történnék, akkor szintén ugyanczen év december végéig teendő; a szerződés mindazonáltal az első esetben ugyanazon év végéig és az utóbbi esetben a következő év végéig tart.

23. A szerződés pontos megtartásának a kincstárral szemben való biztosítására, vállalkozó köteles készpénzben, vagy

pedig a m. k. pénzügyministerium által elfogadhatónak ismert és a legutóbbi árfolyam szerint, de névszerinti értékén felül sehogy sem számítandó értékpapirokban (rendesen a bánatpénz kétszerese) frnyi biztosítéki összeget letenni; vagy pedig azt utólag egy a pénzügyministerium által elfogadhatónak ismert jelzalog által biztosítani.

24. Ezen készpénzbeli vagy a helyett értékpapirokban fedezendő biztosítéki-összeg letételének, illetőleg a központi állampénztárnál Budán leendő elhelyezésének még a szerződés bezárta és aláírása előtt kell megtörténnie.

A készpénz-biztosíték kamatozólag helyeztetik el, a lekötött értékpapirokról ellenben a lejárt kamatszelvények vállalkozó elismervénye mellett félévenként ki fognak szolgáltatni.

A szerződési idő elteltével pedig, ha vállalkozó a megszabott kötelezettségeknek teljesen megfelelt, a biztosítéki összeg részére vissza fog szolgáltatni.

25. A szerződés pontos teljesítése végett letett biztosítékon kívül vállalkozó a kincstárnak ezen szerződésből származható mindennemű követeléseieért összes ingó és ingatlan vagyonával kezeskedik s közvetlen fizetői jóállással tartozik, míg a biztosítéki összeg a szerződés netaláni megszegése esetében a kincstárra száll, s ilyenmü követelések kiegyenlítésére nem szolgálhat.

26. Az évi termelvény átvételének és az átadandó szállás és műszerfa, valamint fűrészáruk értéke pontos lefizetésének elmulasztása és egyáltalában ezen szerződésben megállapított, bármely más kötelezettségnek nem teljesítése szerződösszegésnek fog tekintetni, a m. k. pénzügyministeriumot feljogosítván arra, hogy vállalkozót az e vállalatból folyó minden további használattól birói beavatkozás mellőzésével, azonnal eltiltsa, az illető anyagokkal vállalkozó veszélyére szabadon rendelkezék, és a letett biztosítéki összeget a kincstár javára visszatartsa;

ezenkívül az államkincstárnak jogában álland, a vállalatot a vállalkozó terhére és költségén, ha csak egyetlenegy új árverés megtartása mellett is, vagy ha az eredményre nem vezetne szabad kézből eladni; mely esetben a netalán csekélyebb vételárösszezből a kincstárra háromló veszteségért, mint szintén az új árverés költségeinek megtérítéseért, minden további hátrányok kiegyenlítéseért a szerződésszegő vállalkozó összes ingó és ingatlan vagyonával annyival inkább felelős leend, mert a letett biztosíték a kincstár javára esvén, ugyanaz, ily eljárás által okozott követelések kiegyenlítésére nem szolgálhat.

Ezenkívül különösen kiköttetik, hogy ha ezen új árverésnél netalán nagyobb ajánlat tétetnék, az így elért többlet a kincstárt illeti, a bánatpénz vagy biztosítéki összeg pedig ezen esetben is a kincstár javára esik.

27. Közmegjegyezéssel megállapittatik, hogy a kincstár ezen szerződésből keletkezhető mindennemű jogügyi kérdésekre nézve, valamint az azokra vonatkozó biztosítási vagy végrehajtási ügyekre nézve, ha a kincstár a felperes fél, a szükséges lépéseket, egy a m. k. pénzügyministerium által szabadon választott, sommás szóbeli tárgyalásokra nézve illetékes bíróság előtt a követelés nagyságára való tekintet nélkül, sommás szóbeli uton megtehesse és keresztülvihesse; ellenben, ha a vállalkozó fogna a magy. kir. kincstár ellen törvény útján fellépni, ő a kincstárt csupán csak az 1868. évi 54. tvczikk 3. cz. 3. fejezetében szabályozott rendes eljárási uton a m. k. kincstári jogügyek igazgatósága, mint a kincstári jogképviselő székhelyén lévő illetékes bíróság előtt perelheti be.

28. Minden ezen szerződéssel összekötött bélyegdíjak és egyéb illetékek kizárólag a vállalkozó által fedezendőek. Azon bélyegdíj, mely a törvények értelmében a szerződésre esik, az illető anyagok átvétele s a megfelelő értékösszeg lefizetése

után és ennek nagysága szerint, az illető m. k. állampénztárnál vállalkozó által évenként pontosan lefizetendő.

A szerződés két eredeti példányban állittatik ki, s vállalkozó költségén a szerződés megkötése alkalmával a megfelelő okmánybélyeggel láttatik el.

29. Vállalkozó kívánatára a szerződés egy német fordítása is ki fog adatni, megjegyeztetvén egyébiránt, hogy a szerződés értelmezésénél egyedül a hiteles magyar szöveg szolgálhat alapul.

30. Ezen szerződés mindkét részről történt aláírás, illetőleg jóváhagyásután azonnal teljes jogérvényre jut.

Jelen szerződést hitelességére és tökéletes érvényességére nézve a szerződő felek, egyfelől a m. kir. pénzügyministerium, másfelől pedig vállalkozó N. N. és neje N. N., szül. N. N., továbbá két tanu sajátkezüleg aláírják, nyíltan és határozottan kijelentvén, miszerint jelen szerződés vállalkozóra nézve aláírása után azonnal teljes jogérvényes kötelezettséggel bír, a kincstárra nézve pedig csak akkor válik kötelező erejűvé, midőn az a m. k. pénzügyminister által végleg jóvá- és helybenhagyatott.

Kelt Budán.

A m. kir. pénzügyminister indokolása az államerdők terményeinek kiállítására ügyében.

Pénzügyminister ur ő Nagyméltósága azon célra, hogy az államerdők terményei a bécsi világkiállításon méltóan legyenek bemutatathatók, a pénzügyministerium 1873. évi költségvetésében 140.000 forintot irányzott elő, s ez intézkedését következőkép indokolja :

A magyar birodalom erdőgazdaságának a bécsi világkiállításon leendő méltó bemutatását anyagi érdekeink követelik.

A magyar állam fekvő vagyonának igen tetemes részét az erdők képezik, s a mintegy 4,000.000 holdnyi állami erdőknek terményeit, természeti, gazdasági és kereskedelmi viszonyait a közvetlen szomszédságunkban tartandó nemzetközi versenyen kellően képviseltetni és oly mértékben versenyre bocsátani, mint a minő arányban ez az európai fakereskedelem piaczn részét venni hivatva van, azért szükséges, mert ennek elmulasztása, tekintettel a kiállítás természetére és jelenlegi helyére, többé helyreépíthető nem lenne.

A magyar korona területén a legnagyobb erdőbirtokos maga az állam levén, kétségkívül áll az, hogy a kiállítás körében az erdőgazdaságnak jutott tér elfoglalásánál ezen legnagyobb erdőbirtokosnak kell előlmenni és pedig annyival is inkább, mert az ország magán erdőgazdasága még igen nagy részt nem emelkedett azon kulturai állapotra, melynél fogva az magára hagyatva képes lenne a birodalom erdészétét, az állam nagyobb mértékben való részvétele nélkül is, a világkiállításon úgy képviselni, a mint azt az állam és az ország általános érdeke sürgősen követeli.

Ezen részvételt a magyar kincstárnak azonban az általános érdekek mellett, még saját magán erdőgazdasági érdeke is parancsolja, hogy a kezelésére bizott állami erdők terményeit minél változatosabb alakban és minél nagyobb számban bemutassa, s ezzel tetteleg és kézzelfogható alakban megismertesse az európai fakereskedőkkel azon erdőterményeket, melyekből azok számára nagy mennyiséget eladni képes.

Magyarország erdőgazdaságát a külföld eddig inkább csak írásból ismeri, s ezért kétség kívül éber figyelemmel várja a bécsi világkiállítás megnyitását, melyet szintén legkedvezőbb

alkalomnak tart arra, hogy az eddig szóval és írásban hirdetett fadus erdőségek kincseit megismerje.

A magyar birodalom erdőségeinek terményei a volt párisi világkiállításon nem lehettek oly mértékben képviselve, a mint ezt erdőgazdaságunk világkereskedelmi hivatása igényelte volna. A kedvező idő erre csak most jött el azon igen komoly megfontolást érdemlő figyelmeztetéssel, hogy számunkra hasonló előnyös alkalom hosszú időn át nem fog nyilni.

Ha a külföld Bécsben a hirneves magyar birodalmi erdő-kincsek képviselőitül csak aunyi és oly erdőterményeket láthatna, mint a minőket és mennyit Párisban volt alkalmá látni, akkor aligha nem azon gondolattal távoznék az erdészeti osztály köréből, hogy a magyar birodalomnak dús erdőgazdasága tetteleg talán nem is létezik, mert ime nincs mit kiállitania. És mi lenne ez ítéletnek következése más, mint az, hogy a külföldi fakereskedők, kik milliók értékére menő faüzleteket kötnek, faszükségeik biztosabb fedezhetése végett, nem Magyarország felé, hanem máshova fordulnának, s akkor a különben is vetélytársul szereplő osztrák, halics, svéd és norvég- orosz erdőségek, habár mi déleurópára nézve a triesti és kiépitendő fiumei kikötők által előnyös kereskedelmi helyzettel birunk is, erdőterményeinket a világkereskedelem köréből egyre hátrább szorítanák.

Magyarország erdőgazdaságának a győzelem biztos reményével kell a bécsi világkiállítás versenyterére lépni, a minek megtétele az államnak annál mulaszthatlanabb kötelessége, mert hazánkra és erdőbirtokosainkra nézve felette érzékeny kárral és hátránnyal lenne az, ha minket idegen kiállitók ugyszólva saját erdeink tövében győznének le.

E kiállítás pedig egyszersmind alkalmat nyujtand arra is, hogy a fakereskedők a kincstár erdőségeinek fagazdagságával megismerkedve, bizalmat nyerjenek hazánkba jönni, s itt a

helyszínén szerzett tapasztalatok után lassanként a magán birtokban levő s eddig kellően nem értékesíthetett erdőket is üzleti használataik körébe vonják, s ez által a tulajdonosoknak s közvetve az országnak is növekedő jövedelmet adjanak.

Részemről alapos hittal vagyok az iránt, hogy nem csak az erdészeti szak bővebb ismeretével bírók tudják, de mindenki meg van győződve arról, miszerint hazánknek s illetőleg a nálunk legbelterjesebb erdőgazdaságot folytató kincstárnak a a bécsi világkiállításon minden tekintetben kitűnően kell erdőgazdaságunkat képviseltetni.

Ezen meggyőződéstől a kincstár érdekéből folyólag teljesen áthatva levén, már ez év elejétől kezdve nem mulaszthattam el megtenni mindazon intézkedéseket, melyek szükségesek valának arra, hogy erdőgazdaságunk minden ágának minden terményei, s ezen kívül az oly annyira félre ismert magyar erdőgazdaság kulturai állapotát kitüntető szakművek is, a kiállításra előkészítettessenek és annak idején felküldessenek. *)

Az egyes erdőhivatalok számára kijelöltetvén azon tárgyak, melyek ezek részéről a kiállításra felküldendők, számítások tétettek azon költségek iránt is, melyekbe azok kiállítása a kincstárnak valószínűen kerülni fog. E számítás alapján az tünt ki, hogy e költségek fedezésére a Magyarországnak levő 12 kincstári jószágigazgatóság, továbbá a tenesvári és zágrábi főparancsnokság és a zágrábi orsz. pénzügyigazgatóság kezelése alatt levő összes erdőségek számára, az államköltségvetésben átalányképen 140.000 forint szükséges.

Ezen kiadás az egyes igazgatóságok és szükségleti ágak szerint következőleg oszlik fel :

*) Az indokolásban elősoroltatnak a kiállítandó tárgyak, ezek megnevezését azonban térszűke miatt, és annyival is könnyebben mellőzhetjük, mert t. olvasóink azokat lapunk m. évi VII. füzetéből ismerik.

ó-budai jószágigazgatóság	200	frt
gödöllői " 	300	"
beszterczebányai " 	5.000	"
soóvári " 	1.000	"
ungvári " 	3.300	"
marm.-szigeti " 	5.500	"
nagybányai " 	600	"
kolozsvári " 	3.500	"
lippai " 	700	"
temesvári " 	200	"
pécskai " 	200	"
zombori " 	403	"
zágrábi orsz. pénzügyigazgatóság	8.100	"
" katonai főparancsnokság	16.000	"
temesvári " 	2.400	"
Fényképek	3.000	"
Általános térkép	3.000	"
Statistica három nyelven	5.000	"
A fák szilárdságának megvizsgálása	2.000	"
Központi költségek	5.000	"
Helybér	2.600	"
Pavillon építés	37.000	"
Berendezés, diszítés és etikettek	5.000	"
Kipakkolás és felállítás	10.000	"
Felvigyázás, fentartás	3.000	"
Pavillont építő mérnök és segéd szolgálóinak fizetése	4.000	"
Levelezés és a kiállítás bezárása után az illető tárgyak eladása	2.000	"
El nem adott tárgyak hazaszállítási díja	6.000	"
Előre nem látható kiadások	5.000	"

összesen . 140.000 frt.

(Miként t. olvasóink lapunk I. füzetéből értesültek, a pénzügyi bizottság ez összegből 40.000 frtot törült, s így nem sok kilátás van arra, hogy a képviselőház a részletes tárgyalás alkalmával megszavazza az egész összeget, noha kétség nem lehet benne, hogy a minister ur a kiállítás czéljára csak annyit irányzott elő, mennyi arra az eszközölt előszámítások szerint szükségesnek ismerhető. Szerk.)

Dalmátországi erdészeti viszonyok.

A dalmátországi erdészeti állapotokról szólva, mindenkéltől sajnálattal kell beismernünk, hogy ezek Dalmátiának legégetőbb sebet képezik.

Ki ez ország erdőségeinek nagyságát a statistikai adatok alapján itéli meg, az természetesen azt gondolhatná, hogy Dalmátia az erdődus országok egyike, mert a statistikai táblák 475.000 hold erdőt és 293.000 hold beerdősült legelőt, s így összesen 768.000 hold erdőterületet mutatnak ki, mely összeg egyenlő az ország területének $\frac{1}{3}$ -ával. És mégis két közép-nagyságú állami erdőtest, egy pár jól kezelt községi s több kis magánerdő kivételével, melyek összes területe 60.000 holdat tehet, ez ország erdővel nem bir, mert a fentemlitett és $\frac{2}{3}$ -ad részben a közbirtokosságot illető nagy erdőterületnek fái, az ember és legelő marha (kecske) által alacsony, s gyakran csak fűmagasságu növényzetre alacsonyítottak le.

Ezen szomorú állapotnak főoka pedig a kecskék korlátlan legeltetése, különösen ez országban, mely 400.000 db kecskével bir, s melyből 1 mfdre 200 db jut, míg az egész birodalom többi országaiban alig van több kecske egy milliónál, vagy egy mértföldön 100-nál.

Letaroltatván az erdő, a fiatalos, miután csucsai a kecskék által folytonosan rongáltattak, erdővé nem növekedhetett, hanem a talaj fölött vízszintesen terjedett el. Így találhatni egész területeket, melyek alacsony (többnyire tölgy) cserjével oly sűrűen vannak benőve, hogy azokat nyárban távolból nézve az ember réteeknek gondolná.

Ez erdőterületek az ottani kedvező égalj mellett könnyen válhatnak szép erdőkké, (mit egyébiránt a tapasztalás bizonyít) ha a fiatalosok a legelő marha elől mindaddig megvédve lennének, míg azok a marha szája alól kinőttek, mely cél elérésére pár év teljesen elegendő.

Mindezen oknál fogva az állam befolyásának oda kell irányulva lennie, hogy a mondott területek lassanként tilalom alá vétessenek (mert a legelő marháknak általános és egyidejű kitiltása az ottani élelmi viszonyok mellett lehetetlen) továbbá, hogy megfelelő felügyelő személyzet szerveztessék és a tettesek ellen szigorú s gyakorlatban levő sommás büntetések érvényesítsenek.

Az 1852. december 3-iki erdőtörvény már magában véve is hiányos, s annak legtöbb pontjai Dalmatiában a talaj, klíma és birtokviszonyoknál fogva épen nem is alkalmazhatók.

Igy például a nevezett törvény számos felügyelőszemélyzetet tételez fel, mi azonban itt nem az eset, mert a kormány a költségekhez nem akar járulni, az országnak pedig módjában nincs. Czélszerűbb lenne oly rendszabályokat léptetni életbe, melyek a népet kevés felvigyázó személyzet mellett is a gyakori kihágásoktól visszatartanák. Egy pár a gyakorlatból merített rendszabály többet érne, mint az erdőtörvény 88. §-a.

Az előbbi törvényhozás ezt be is ismerte, a midőn arra szoritkozott, hogy a kecskéket az erdőből végkép kitiltotta és a tuskó kiásást, valamint a gyökérzet eladását elkobzás büntetés mellett megtiltotta.

A mostani erdőtörvény által ellenben sem egyik, sem másik nincs határozottan megtiltva, és ha ebből egy ily tiltás közvetlenül lekövetkeztethető is, (mihelyz egyébiránt egy foganasító rendelet is szükséges volna) ugy a büntetés ily esetben igen csekélyre szabatik ki.

Mig az 1852. év april-hó 19-én kelt 3934. sz. kormányrendelet minden az erdőben talált kecskére az állat elkobzása mellett egyenként 20 krt pengő pénzben, vagy 30 kr büntetést szabott ki, addig az erdőtörvény szerint a büntetés, az elkobzás kizárása mellett és tekintet nélkül az állatok számára 5—50 frtot tesz; mi mellett még megjegyzendő, hogy a gyakorlatban a hatóságok jobbára a legkisebb 5—10 frtig terjedő büntetést szabják ki. Ezen büntetés azonban csak akkor alkalmazható, ha az állatok idegen erdőben és legelve találtattak; nem áll ez azonban községi erdőkre nézve, melyekre a káresetek legnagyobb része esik.

Gyakran hallani azon állítást, hogy a kecskék tartása a nép életviszonyai folytán nélkülözhetlen. Ez állítás egyes és hegyes vidéken lévő községeknél indokolását találja, és hol t. i. az éghajlat zordonsága miatt a juhok szabad ég alatt nem tevelhetők át. De az ország sokkal nagyobb részén (sziget, sík,) a kecskék helyett egyáltalában az erdőre nézve épen nem ártalmas juhok tarthatók, melyek megfelelő nemesítés mellett több hasznot hajtának, mint a kecskék.

Egy más és nagyobb erdőkárosítás a gyökerek kiásása.

Miután a fák földfeletti részének tüzelés czéljából való megszerzése azok lényegtelen méreteinél fogva, magát ki nem fizeti, azok gyökerestől ásatnak ki, s ez által az illető terület beerdősülésének minden reménye elvész, mert a mesterséges erdősítés vetés vagy ültetés által igen nehezen vihető keresztül (bóra, szárazság) vagy néhol épen kivihetetlen is, s ha itt-ott

azt műszakilag ki is lehetne vinni, az az aránytalan nagy költségek folytán nem létesíthető.

Egész községek gyökérfát égetnek, de sőt az ország fővárosának piaczára is eladás végett kizárólag ilyet szállítanak.

Azelőtt (már 1815.) a gyök eladása elkobzás büntetés mellett volt megtiltva, mely czélszerű és gyakorlati határozat az 1852-iki erdőtvény által meg lett szüntetve a nélkül, hogy megfelelővel pótoltatott volna. Az erdőrontáson kívül megemlítendő még az, hogy a meglazult talaj a bóra és eső által elsodortatván, a meztelen karst marad hátra.

Sok idős ember emlékszik még arra, hogy ott, hol most a meztelen karst meredezik elénkbe, a legszebb növésű szál-erdők állottak.

Itt tehát a legvégső ideje annak, hogy a kormány czélszerű törvények és határozatok által az országnak e nélkül kikerülhetlen végelpusztulását meggátolja.

Legujabb időben a kormány ez irányban kezdeményezett, és mennyiben községek és társulatoknak az újbólítás létesítése czéljából jutalmat és segélyezésekre mérsékelt összeget engedélyezett, valamint növényeket s magvakat osztott ki, miután ez Dalmatiának elfoglalásától kezdve az óriási léptekkel haladó erdőpusztítást egész, majd a jelenkorig nyugodtan nézte. Egy erdőfelügyelő és több biztos is alkalmaztattak.

Mig azonban egyrészt sok fáradság és áldozattal egy évben pár hold beerdősíttetik, addig másrészt a még álló erdők területéből a holdak ezrei pusztítottak el az erdőkárosítások által ugyanazon idő alatt.

Födolog itt nem az igen költséges beerdősítés, hanem a még fennálló erdők fentartása, illetőleg azoknak természetes úton való felújítása.

A kecskéknek pl. 1 frttal való büntetésén, vagy még inkább azok elkobzásán kívül égető szükség van egy törvényre,

mely a községeket erdeiknek lassankénti tilalmazására szorítaná.

Örömmel értesültünk a felől, hogy ily törvényjavaslat már készen is van, s a legközelebbi ülészak alatt fog az országgyűlés elé terjesztetni. E nélkül az erdészeti személyzet sem leendő képes ezélt érne és a kiadások nem lennének indokolhatók.

Az erdőgazdaság megjavulására jótékony hatást fog gyakorolni az elkülönítési törvény is.

Jelenben az egész ország évi fanövedéke alig tesz többet 4 millió köblábnál, míg a szükséglet körülbelül 90.000 család részére 27 millió köblábra tehető, mely különbség Török- és Horvátországból való bevétel főleg pedig a tőke (szabályszerű fakészlet) felemésztése és a gyökerek kiásása által fedeztetik.

T. Z.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara véleménye a faárak jegyeztetése ügyében.*)

Nagyméltóságú minister ur! Folyó évi augusztus 6-án 1997. sz. a. kelt leiratával méltóztatott a tisztelettel alulirt kamarát felszólítani, hogy véleményes jelentést tegyen az országos erdészeti egyesület azon javaslatáról, mely szerint „hazánk valamennyi piacán az illető városi hatóságok által s továbbá a kereskedelmi s iparkamarák által is a székhelyökön és vidékükön fennálló fa- és erdőtermények árai pontosan jegyeztesenek s az árjegyzékek legalább havonként Nagyméltóságodhoz terjesztessenek fel.“

*) A kamara e véleménye az egyesületnek a faárak jegyzése tárgyában a földmivelése ministeriumhoz intézett s t. olvasóink előtt ismeretes előterjesztése alapján keletkezett. Közelebbiről közölni fogjuk az egyesületnek ezen véleményre vonatkozó nyilatkozatát is.

Ezenmeghagyásnak megfelelően, a szóban forgó javaslatot előbb egy szakbizottsághoz utasítottuk, melynek jelentése a f. év nov. 26-án tartott közös ülésben tárgyalatván, van szerencsénk a közlött melléletek ./- alatti visszacsatolása mellett ezen javaslatra vonatkozó véleményünket a következőkben felterjeszteni.

Mindenek előtt meg kell jegyeznünk, hogy a mindennapi forgalomban fönálló faárak, a melyek pontos jegyeztetésére főszlyt fektet az erdészeti egyesület, koránt sem, oly hozzá férhetlenek, mint a hivatkozott beadványban mondatik; mert a fakereskedők szívesen adnak bárkinek felvilágosítást áruik áráiról, sőt számos fakereskedésben nyomtatott arjegyzékek is állanak a vevők rendelkezésére. A fogyasztó közönségnek tehát módjában van, bármikor tudomást szerezni a fanemük áráiról.

A kamara tehát úgy véli, hogy ezen áruk jegyzésére teljesen fölösleges volna hivatalos közegeket igénybe venni; mert mind az erdészeti egyesület, mind az „Erdészeti Lapok“ szerkesztősége beszerezheti a nagyobb magyar piacokon fönálló faárakat levelezők által.

A fakereskedők által eszközlött nagybani vásárlások tekintetében már inkább czélszerűnek tartjuk, hogy az árák a hatóságok, vagy más nyilvános közegek által jegyeztessenek, és egyuttal bátorkodunk megjelölni a helyeket, hol, és azon időközetek, melyekben e jegyzések foganatosítandók volnának.

Puha fanemükre nézve hazánkban a főpiacok Komárom és Kövesd, Esztergom közelében, hová azt a Vág illetőleg a Garam folyokón szállítják, szálfákra, deszkákra, és szöllőkarókra nézve a főbb vásárlások Kövesdben történnek, még pedig május, június és július hónapokban, tehát az árákat is ez időben lehetne jegyezni. Komáromban a főnebbieken kívül még léczek és zszindelyek is vásároltatnak, még pedig tavasszal, a nyár-derekán és ősszel; itt tehát évenként háromszor volna helye az árák jegyzésének.

A puha faneműek nagyban való vásárlását illetőleg e szerint Pestnek a két említett piaczhoz képest csak másodrendű jelentősége vagy on, mert itt csak oly egyének földözik szükségletöket, kik csak csekély tökével rendelkeznek és nem vesznek részt a nagyban való vásárlásban.

Kemény faneműekre és kivált kádárfára nézve a belföldi forgalmat illetőleg ugyan Pest a főpiacz, és e czikben már a pesti piacznak árai mérvadok: de Pestre nézve mégis Szatmár, Arad, Pécs, Vukovár, Eszek, Mitrovitz és Sziszek teszik az eredeti piaczkokat. E czikben az üzlet kétszer évenként jelentékeny, még pedig májusban, midőn a jövő szüretre vonatkozólag már combinatioknak van helye és septemberben, midőn a szüret eredménye iránt már tisztában vannak. E szerint a kádárfának árait május és september hónapokban lehetne jegyezni.

Kemény fából való czölöpök, deszkák és más czikkekre nézve nem állapithatók meg határozott időközök az árak jegyzésére, minthogy az üzlet e czikkeben a mindenkori szükséglethez alkalmazkodik. Itt tehát időnként az átlagos árak volnának jegyzendők.

Ezen jelentésünkhez bátorkodunk egytural $\frac{1}{2}$ alatt egy mintát csatolni, mely szerint a szóban forgó jegyzések eszköz- lendők volnának.

A mi végül azt a kérdést illeti, hogy mely közegekre kelljen bizni a faárak jegyzését, bátrak vagyunk megjegyezni, hogy azon helyeken, hol ipar- és kereskedelmi kamarák székelnek, ezek erre legalkalmasabbak, és csak ott, hol ilyenek nem léteznek, megbízható szakértők közben járásával az illető városi hatóságra lehetne bizni a jegyzések foganatosítását.

Kelt Pesten 1872. évi november hó 28-án.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara.

Az igazságügyi-minister rendelete az e. f. kir. törvény- székekhez az urbéri viszonyok rendezése ügyében.

Az urbéri kapcsolatból fennmaradt jog- és birtokviszonyok rendezéséről szóló 1871. évi LIII. t. cz. 48. §-a értelmében, a volt földesurak a legelő, erdő és nádas elkülönítése iránti pert köteleztettek ezen törvény hatályba léptét követő egy év alatt megindítani, illetőleg újabb folyamatba tenni; — a mennyiben pedig ezen kötelezettségüknek a volt földesurak eleget nem tettek, a kir. törvényszékek kötelemvé vált, az érintett természetü pereket, a mulasztó volt földesurak költségére, e célzra kinevezendő gondnokok által folyamatba tétetni.

Az érintett pereknek a volt földesurak által leendő megindítása, illetve újabb folyamatba tétele iránt kitüzött határidő letelvé, felhivom a kir. trvszék, hogy a mennyiben az érintett törvény hatályba léptét követett egy év alatt folyamatba nem tett elkülönítési pereknek gondnokok általi megindítására nézve eddigelé nem intézkedett volna — az érintet §. rendelkezésének saját hatáskörében mielőbb foganatot szerezzen, s a kir. trvszék területéhez tartozó azon községekről, melyekben a legelő, erdő, nagy nádas elkülönítése iránti per az 1871. LIII. t. cz. hatályba léptéig még be nem fejeztetett, a $\frac{1}{2}$. alatti minta szerint kimutatást készítsen, s annak rovatait pontosan kitöltvén, azokat jelen rendeletem folytán tett intézkedéseiről szóló jelentése kíséretében hozzám mielőbb terjeszse fel.

Budapest, február 7. 1873.

Változások az államerdészeti szolgálat körében.

F. é. január-hó 1-től kezdve a pénzügyministerium erdészeti főosztályát W a g n e r Károly főerdőtanácsos vezeti. Az erdőgazdasági ügyek kezelési és személyzeti ügyeit úgy mint előbb két ügyosztály végzi, az egyikhez tartoznak a magyar-erdélyországi erdők, oda értve a magyar határővidéki erdőket is, és a selmeczi erdőakadémia ügyeit, ennek előadója B e d ő Albert főerdőmester; a másikhoz tartoznak a horvát-slavonországi erdők, ide értve a horvát határővidéki erdőket is, ennek előadója S c h e r f f e l Samu főerdőtanácsos. Ez év elején a Duna, Tisza és a Maros közt lévő délmagyarországi kincstári birtokok helyi kezelésénél szintén változás történt, mennyiben a korábban fennállott temesvári, lippai, csatádi, kulai, zombori és pécskai jószágigazgatóságok összevonattak, s helyökbe csak négy új igazgatóság szerveztetett, u. m. : a temesvár-karansebesi, melyhez a temesvári igazg. alatt állott rékási erdőhivatal korábbi területén kívül az egész magyar határővidéken lévő, s korábban a temesvári katonai főparancsnokság által kezelt állami erdők és a lippai jószágigazgatóság alatt állott lugosi erdőhivatal erdőségei csatoltattak; a nagy-beckereki, melyhez erdők nem tartoznak; a zombori, melynek erdőterülete a határővidékből 2 pagonynyal szaporodott, és a pécskai, melyhez az alatta állott pécskai erdőhivatal területén kívül, a korábbi lippai igazgatóságtól, a Maros mentén lévő és a lippai erdőhivatal által kezelt erdők csatoltattak. Ő Felsége által jószágigazgatókká kir. tanácsosi címmel következők nevezettek ki : Temesvár-Karansebesre : M a l t s e k Gusztáv, korábbi jószágigazgató Kulán; Nagy-Beckerekre : báró P o d m a n i e z k y Armin, korábbi jószágigazgató Csatádon; Zomborra : báró M a j t h é n y i József, korábbi jószágigazgató ugyanott. Aradra áttétetett a korábbi pécskai jószágigazgató és osztálytanácsos É r k ö v y Adolf.

Egy ritka növésű gyepű bodza.

(Sambucus Nigra L.)

Nem annyira rendkívüli méretei, mint inkább külalakja folytán a maga nemében meglepő ritka jelenetet tüntet elő egy a lippai „magyar királyhoz“ címzett vendégfogadó kertjében teljes épségben diszló gyepű, — vagy közönséges, nyelven, fekete bodzafa.

Miglen nálunk ezen bodzafa-nem rendesen csak mint cserje fordul elő, addig ez alakzatánál, sudar növésénél fogva valóban csinos lombfának nevezhető.

Ezen magból kelt bodzafának törzshossza 12' koronájának magassága 13' és eszerint a egész fa hosszmérete 25 bécsi láb. A gyök átmérője $12\frac{1}{2}$ " , derékvastagsága 11" , miglen a törzsvastagsága az elágazásnál 10 hüvelyknyi.

Ernyőjét 7 törzság tartja, melynek ketteje 7" , ketteje 6" és a többi három 5 hüvelyknyi átmérőjű.

Koronájának átmérője 18 láb és eszerint ernyőtere kerek számmal 7 négyszögöl.

A törzs, mely már több rendű sérülésnek volt kitéve, első tekintetre úgy tűnik elő, mintha két gyökág összeforradásából keletkezett volna. Mi azonban nem úgy van, mert a törzsön rézsutosan átvonuló mélyedés csak is inkább annak csavarszerű növekvését igazolja.

Különben úgy a törzs, mint a falombozata üde kinézésű és teljes erejű növekvésnek örvend; életkorát 40—50 évre becsüljük.

A figyelmes szemlélőnek az egészből különösen a fa külalakzata fog leginkább feltűnni, mely eltérve a bodzafák rendes alakjától, inkább egy szép terebélyes hársfára emlékeztet; mely jelenségénél fogva az „Erdészeti Lapok“ tisztelt olvasó közönségének, kivált azoknak, kik az erdészeti növénytantal foglalkoznak, szintén bemutatni kívántuk.

Frank Pál.

A szél egyik jó hatása a növényekre.

A tavaszi szelek idején gazdáktól, erdészektől s még a virágkedvelő leányoktól is nem egyszer hallunk oly megjegyzést, hogy ez a gonosz hideg szél tönkre teszi szőlőink hajtását, megfagyasztja a most ültetett fiatal fákat, vagy előli hidegével azon gyöngé virágokat, melyeket urnőjük télen át lankadatlan gondjának éltető melegével ápolt.

Noha igaz, hogy szél urfi a cigányt is arra kényszeríti, hogy köpenyét testéhez szorítsa, midőn pedig vihar természetű minőségben lép fel, a halomra döntött szép fenyők életének kioltásával az erdészeknek szintén tetemes károkat okoz: még is tavasz idején, midőn oly sokszor aggódva félünk a fagytól, nem egyszer tesz kellemes szolgálatot növényeinknek az által, hogy őket a megfagyás veszélyétől megóvja.

A szél e jó tulajdonsága, melylyel a növénytenyészetnek elismerést érdemlő segélyére van, abból áll: hogy azon derült tavaszi és őszi éjeken, midőn a hőmérő a null-ponton alul száll és a szabadban álló víz felszínén is jégvárta képződik s növényeink elfagyása szél hiányában kimaradhatlan lenne, akkor az alig kifejlődött gyenge növény levelek, melyek az állati tüdőhöz is hasonló rendeltetéssel bírnak, a szél gyámolítása folytán diadallal állják ki a hideget; mi akként magyarázható, hogy a szél a légköri csapadékoknak a levelekre való leülepedését megakadályozza, s így azokon a megfagyásra alkalmas víz vagy harmat nem képződhetvén, ez által a megfagyás veszélye is el van háritva.

E sorok irójának volt alkalma arról meggyőződni, hogy oly szőlők-, barack- és tölgyfák, melyek szél nem járt, vagy attól védett mélyedésekben voltak, a fagy hervasztó sulyát érezték, míg azok, melyek szélnek kitett helyzetben voltak, ugyanazon időben teljesen épen maradtak.

B.

Az erdészeti műszavak ügyében.

Hogy a magyar erdészeti műszótár második és bővített kiadása mily égető szükség, azt azon szaktársaink, kik az erdészeti tudományokat német nyelven tanulták és a német nyelvet az utóbbi időig használni kénytelenek voltak, igen jól érzik.

De bármennyire szükséges az erdészeti műszótár megjelenése, mindannak daczára azt erőszakolni és minden új szót előleges megbirálás nélkül használatba hozni nem tanácsos.

Igy például az eddig használatba hozott szavak között találkoznak olyanok, melyek a magyar nyelvet értelmetlenebbé teszik, és pedig :

A foklya (fésüs foklya) Honnan? Miért? Miképen jött a foklya a fenyük közé? azt nehéz magyarázni, elég az, hogy meg van, és hogy épen úgy mint a „fáklya“ (Fackel) idegen hangzású; mert, hogy a foklya szó az akadémia szótárában meg van, ezt csak gyűjteményi adatnak tekintjük, melyet az illető szerkesztő urak mint valahol, vagy valaha létezettet felvettek, a mi koránt sem jelentheti azt, hogy ama szó absolute jó is legyen. Sokkal helyesebben lehetne azonban ezen fenyüt fája minőségénél és levelei ismertető jelénél fogva fehér fenyűnek nevezni.

Hiszem egyébiránt, hogy szaktársaink legnagyobb része nem igen könnyen fog a foklya névvel megbarátkozni, és hogy azt a közhasználatba bevezetni igen nehéz dolog leend.

A közperesznye. Ezen elnevezés nem csak, hogy idegen hangzású, épen úgy, mint a cseresznye, (*Prunus Cerasus*) de valóban czikornyás is, és úgy mint az utóbbi inkább latin mint magyar.

Miért ne lehetne az erdei fenyüt továbbra is erdei fenyűnek nevezni, azt én nem értem, és pedig annál inkább nem, mert ha a tudományos latin nyelv ős időktől fogva a *Pinus*

Sylvestris nevet használhatta, mi okunk lehet azt kiküszöbölni és helyébe idegen hangzású és hosszú szót használatba venni.

A fekete fenyü, miért legyen ez szurkos? és miért peresznye? hiszen nem szurkosabb az erdei fenyőnél. (?)

A vörös bojtor (Pinus Larix), ezen elnevezésnek van ugyan alapja, mert tűi bojtokba fakadnak, de minthogy a magyar a pinusokat fenyüknek nevezi, és ezen név alatt egyedül érti, szerintem a fenyü nevet mellőzni nem szabad. Azért is a Pinus Larix-ot továbbra is vörös fenyünek kell nevezni, annyival inkább, mert ez gesztjének egyik sajátját is kifejezi.

A luczfenyüt miért kellene jegenyelucznak nevezni? vagy talán a jegenyefenyünél a jegenye név csak azért küszöböltetett ki, hogy a luczfenyünél újra használtassék, s mi czélból? vagy talán a jenyé szó excelsa-t jelent, azt hisszük nem!

A havasi fenyü maradjon havasi fenyünek, minnek helyette az idegen hangzású peresznye?

Ha egy fanemnek (vagy bármely más tárgynak) új és helyesebb nevet óhajtunk adni, szem előtt kell tartanunk legközelebbi fajtát (proximum Genus) és utolsó ismertető különbségét (ultima Differentia.)

A fehér fenyünél a (proximum Genus) a fenyü, az (ultima Differentia) a fehér, mert fája és kérge fehérebb mint a többi fenyüé, és levelei allapján is ott vannak a fehér vonások.

Ha lehet nevezni fehér hárs, fehér nyár, fehér füz, épen úgy lehet mondani fehér fenyü.

Az erdei fenyünél az (ultima Differentia) az erdei, mert a neki való talajon legtöbb esetben elegyetlen állabokat, tehát erdőket képez.

A fekete fenyünél az (ultima Differentia) a fekete, mert valamennyi fenyü között sötétebb és feketébb színezete által

kiválik, azért is a németek Schwarz-Kiefer vagy Föhre-nek, a bothanicusok pedig Pinus nigra-nak nevezik.

A havasi fenyűnél az (ultima Differentia) a havasi, mert leginkább havasok lakója.

Ha új szavakat alkotni kívánunk, akkor szép hangzásu, jó és könnyen érthető szavakat kell keresnünk; de idegen hangzásu és a régieknél rosszabb szavakat elérántani, ez által a műnyelvet eltorzítani, sőt nehezebben érthetővé tenni, valóban nem egyéb, — mint műszaki nyelvgymnastica.

Láng Gábor.

A mezőség befásításának kérdéséhez.

(Válasz : Székely Mihály tanár urnak.)

Lapunk m. évi XII. füzetében Sz. ur azon észrevételét közöltük, melyet Illés Nándor tanár urnak az egyesület tordai közgyűlésén a mezőség befásítása ügyében tartott előadására tett. Illés ur ezen észrevételre az „Erdélyi Gazd.”-nak feleletet küldött, melynek lényegét lapunk teréhez mérve következőkben közöljük :

„A tölgy telepítését ajánlottam! Ezen vádra nagy kedvem volna semmit sem felelni, mert mindenki a jelenvoltak közül emlékezni fog rá, miszerint azt állítottam, hogy a mezőségen bármely honos fanem megtelepíthető és diszteni fog; de miután az a föladat, rövid idő alatt termelni fát, gyors növesü és mégis használható fanemekre fektetendő a főszuly. Nem tudom Sz. M. ur, betudja-e annak ellenkezőjét bizonyítani, hogy első helyre e tekintetben az ákáczt helyeztem.

De reflectálok mégis Sz. M. ur gyanúsítására, mert határozottan merem állítani, hogy a mezőségen mindenütt, még a kopár és sovány legelőt is alig szolgáltató talajon, a nélkül, hogy Sz. M. ur elmélete szerint előbb talajjavító fanemekkel bajlódnám, a tölgyet fölnevelni fogom, csak tessék nekem arra alkalmat szolgáltatni. Mindennek daczára azonban a tölgy neve-

lését általában nem ajánlom, hanem legfőlebb nagy területek számára és itt is inkább elegyesen. A tölgy csak nagyobb gazdaságok és oly birtokosok számára való, a kik várhatnak, még pedig sokáig, legalább 60—80 évig. És még ez esetben is csak oly mérvben teriesztendő ki, a mennyiben szerszám- vagy iparfa termelése a czél; tűzifát jobbat és rövidebb idő alatt ad bükk, épületfát jobbat a lucz és foklya (abies és picea).

Sz. M. ur Tisza L. ur azon nézetét, hogy a tenyésztenő fanemek közzé a populusok is felveendőek, azon megjegyzéssel üti el, hogy a populusok (nyáriak) között csupán csak egy van, melyi hegyi erdőségekben és egyáltalában hegyes vidéken előfordul: a populus tremula (rezgő nyár), a többi mind ligetes helyek lakója.

Sajnos, hogy Sz. M. ur ezen megjegyzése tökéletesen téves és helytelenül alkalmazott. Helyesebben a tétel így hangzik: hegységi erdőkben vadon csak a rezgő nyár honos. Helytelen még így helyre igazítva is a tétel alkalmazása, mert a mezőség sem hegység, sem hegyes vidék. És hogy a mezőségen a nyárfajok jól tenyésznek, azt Tisza L. ur, a kit mint szorgalmas és fáradhatlan fatenyésztőt ismerni tanultam, megmutatta. Tessék a kétkedőnek kimenni N.-Csánba és megnézni a facsoportokat kanadai, jegenye, és ha jól emlékszem, fekete nyárból, melyeket tagjában, a legelő marha számára árnyas delelőül telepített, és meggyőződik róla, hogy a Tisza L. ur praxisa többet ér a Sz. M. ur teoriájánál. És hogy a kopár, sovány legelőt alig szolgáltató talajon az ákác jól növekszik, csak szakértőleg kell megtelepíteni, arra is lehet találni példát N.-Csánban.

De Sz. M. ur véleménye e tekintetben más, ő az erdei fenyőt (közperesznyét, pinus sylvestris) találja legalkalmasabbnak. Korántsem akarom tagadni a közperesznye előnyeit és talajjavító képességét, hanem annyit bátran állíthatok és életből merített példákra hivatkozhatok, hogy a talajjavító képesség csak ideiglenes és tisztán a fiatal korra szorítkozik; a férfiaság korát elért peresznye alatt csak úgy elszegényedik a talaj, mint a tölgy alatt. Nézetem szerint pedig a számitógazda ott, a hol az ákác, bálvány (büdösfa) nyár etc. segélyével rövid idő alatt használható anyag termelésére bir biztos kilátással és

a mellett még a talajt is javíthatja cserőcze telepítése segélyével — cserjék, bokrok ültetgetésével alig fog foglalkozni.

Véleményemet tehát, melyet az országos erdészeti egyesület közgyűlésén, Tordán, nyilvánítottam, most is föltartom, hogy t. i. a mezőség befásítása nehézséggel nincs összekötve; hogy legfőbb suly fektetendő a tagok szegélyezésére fasorok és pásztákkal, mely célra a jobb helyeken gyümölcsfák, a rozszabbakon ákác, bálványfa, nyárjak stb. és a közperesznye választandók; hogy déli lejtőkön előbb eldöntendő a kérdés, nem lesz-e célszerűbb ott szőlőt művelni; és végre a kopár és sovány legelőt alig szolgáltató területeket mindenekelőtt beültetni ákáczzal, bálványfával, nyárral, közperesznyével, szóval gyors növésű és használható fát lehető rövid idő alatt szolgáltató fanemekkel, nagyterjedelmű területeket pedig, melynek birtokosai várhatnak, bármely nemes fanemmel, természetesen azon feltételeket kikötve, a melyeket a fanemek természete igényel.“

Divald Adolf felmentési okmánya.

27 *Méltóságos Divald Adolf m. kir. pénzügyministeri*
P. M. 1873. *tanácsos urnak* *Budán.*

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi december hó 31-én kelt legfelsőbb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy méltóságod a legkegyelmesebben vezetésemre bizott m. kir. pénzügyministeriumban viselt ministeri tanácsosi állomásától saját kérelmére, jeles és sikeres szolgálatainak elismeréseül Ő Felsége legmagasabb megalégedésének kifejezése mellett felmentessék.

Midőn méltóságodat erről értesiteném, el nem mulaszthatom, hogy az itteni kiváló és sikerdus működése iránti teljes elismerésnek magam részéről is kifejezést ne adjak.

Buda, 1872. december-hó 31-én. *Kerkapoly m. k.*